

Manifest wspólnej przestrzeni – podsumowanie spotkania

Szkic konstytucji (manifestu?) wspólnej przestrzeni

1. Przestrzeń jest naturalnym bogactwem trudno odnawialnym i razem z jej zagospodarowaniem stanowi element społecznego dziedzictwa i tradycji wymagający troski. Jesteśmy odpowiedzialni za przestrzeń, którą zostawimy przyszłym pokoleniom oraz za przestrzeń, którą sami odziedziczyliśmy.
2. Krajobraz jest kluczowym elementem dobrobytu społeczeństwa i jednostek a jego ochrona, a także gospodarka i planowanie niesie w sobie prawa i obowiązki dla każdego człowieka.
3. Obecny rozwój przyspiesza degradację krajobrazów, dlatego należy jak najszybciej stworzyć normy tych przekształceń.
4. Przestrzeń nie jest pustym miejscem lecz siecią wzajemnych relacji między budynkami, miejscami, widokami, zapachami, dźwiękami, wartościami, faktami historycznymi i przyszłymi.
5. Wszystko, co widzisz poza wnętrzem swojego domu jest zawsze w jakimś sensie wspólne i jako takie stanowi element wspólnej przestrzeni.
6. Przestrzeń to autoportret i zwierciadło społeczności, które oddaje poziom jej kultury i troski o potrzeby jej członków.
7. Przestrzeń jest medium społecznej komunikacji. W niej krzyżują się wszystkie interesy i potrzeby mieszkańców, dlatego powinna być areną dialogu.
8. Przestrzeń jest siedliskiem wartości mogących integrować społeczeństwo.
9. Zagospodarowanie przestrzeni jest elementem kultury.
10. Każde miejsce opowiada historię jego mieszkańców i dlatego nie można oddzielić tożsamości od miejsc i *vice versa*.
11. Obywatel ma prawo do powszechnej edukacji przestrzennej od dziecka do starości. Obywatel powinien rozwijać swoją wrażliwość na piękno krajobrazu.
12. Obywatel powinien szanować potrzeby innych ludzi poprzez troskę o przestrzeń publiczną. Władze mają obowiązek stwarzać obywatelom warunki do spełniania tej powinności.
13. Przestrzeń tworzy się z ludźmi – nie „dla” ludzi.
14. Dbając o przestrzeń, dbamy o siebie.
15. Prawo własności do terenu nie może ograniczać dążenia do wysokiej jakości zagospodarowania przestrzeni.

Źródła:

1. Europejska Konwencja Krajobrazowa (preambuła), 2000,
<http://www.lex.com.pl/serwis/du/2006/0098.html>, [dostęp: październik 2008].
2. Karta Drahimska, 2001,
<http://www.ea.org.pl/materialy/karta.pdf>, [dostęp: październik 2008].
3. „Autoportret. Pismo o dobrej przestrzeni”, od 2004,
<http://autoportret.pl/>, [dostęp: październik 2008].
4. „Scriptores”, nr 29, pt. *Rozmowy o kulturze przestrzeni*, 2005,
http://tnn.pl/k_417_m_3.html, [dostęp: październik 2008].
5. Karta dobrej przestrzeni, 2005,
http://www.tnn.pl/k_668_m_3.html, [dostęp: październik 2008].
6. Rachunek sumienia, 2005,
http://www.tnn.pl/k_670_m_3.html, [dostęp: październik 2008].
7. Spotkania Forum Kultury Przestrzeni, od 2006,
http://tnn.pl/k_81_m_3.html, [dostęp: październik 2008].
8. Dyskusja nad „manifestem wspólnej przestrzeni” – 27.10.2008, „Gazeta Wyborcza” w Lublinie,
http://tnn.pl/k_667_m_3.html, [dostęp: październik 2008].

Powyższe punkty są syntetycznym skrótem przemyśleń wielu ludzi wyrażonych przy różnych okazjach publicznie w trosce o jakość naszego otoczenia. Mają one być punktem wyjścia do dyskusji.

Na pewno w jej trakcie pojawią się nowe, lepsze sformułowania czy poruszone zostaną nowe tematy. Być może w jej wyniku powyższy porządek będzie przewrócony, pojawią się inne akcenty. Nie chodzi bowiem o to, aby temat wyczerpać czy udoskonalić retorycznie, ale aby tekst, który ostatecznie powstanie, był dokumentem naszych refleksji na temat przestrzeni wyrażonych tu i teraz przez nas – ludzi, którzy wezmą udział w tej zabawie. Ponieważ dyskusja przed nami, w poniższym tekście zabrakło wielu ważnych tematów, które w bardziej konkretny i szczegółowy sposób dotyczą naszych potrzeb przestrzennych. Wśród tych tematów są:

- krajobraz i jego składowe, a szczególnie osie widokowe, panoramy

- równowaga ekologiczna
- sztuka publiczna
- krajobraz dźwiękowy
- place i ulice, jako zaniedbane elementy struktury przestrzennej
- środowisko naturalne i jego składniki: tereny zielone, woda, miejsca widokowe
- rowery, piesi, niepełnosprawni, komunikacja zrównoważona
- „rachunek potrzeb” jako narzędzie planowania tworzące hierarchie wartości
- rekreacja – place zabaw dla młodych i starych
- obecność reklam, zawłaszczanie krajobrazu przez podmioty komercyjne
- miejsca pamięci jako istotny element przestrzeni publicznej
- piękno przestrzeni jako bogactwo i jakość szczegółów na każdym poziomie
- dystrybucja odpowiedzialności za edukację przestrzenną – rola inteligencji

itp., lista jest jeszcze długa.

Ostateczna redakcja dokumentu będzie odbywać się w internecie, aby każdy miał możliwość kontroli zawartości i wpływu na treść. Adres czy adresy, gdzie ta dyskusja i redakcja będą się odbywać nie są jeszcze znane, ale zostaną ogłoszone tą samą drogą, co niniejszy szkic.

Pozostaje do rozstrzygnięcia, czy ów tekst przybierze jednolitą formę, czy też trzeba będzie go rozbić na kilka dokumentów o różnym tonie i różnej tematyce.

Nieco innego podejścia wymaga i inne możliwości przekazu daje forma „manifestu”, a inne forma „konstytucji”. Jeszcze czymś innym jest opis, który pozwala uwzględnić różnorodność znaczeń i sformułowań, co jest istotne, biorąc pod uwagę edukacyjny charakter tego dokumentu. Być może znajdą się ludzie, którzy opracują materiał z dyskusji na każdym z tych poziomów oddzielnie.

Marcin Skrzypek